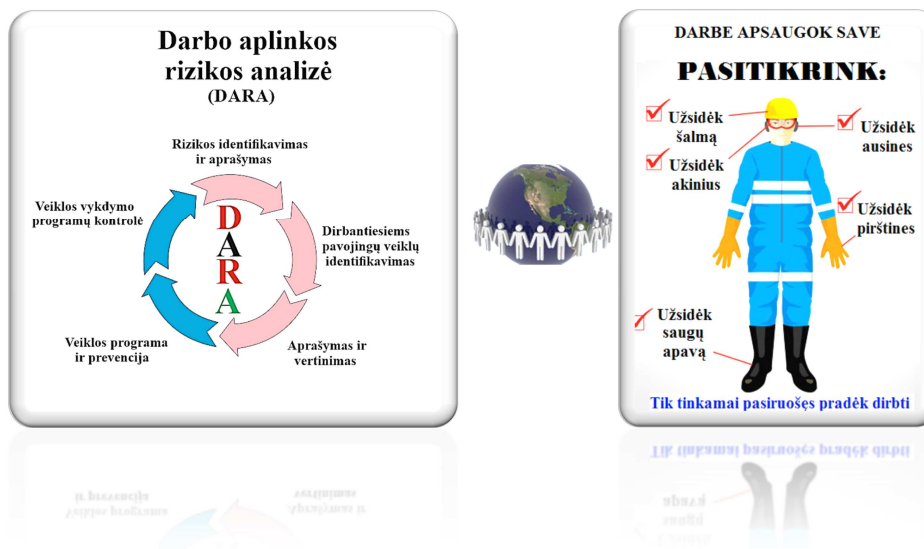

ŽUVININKYSTĖS SEKTORIAUS DARBUOTOJŲ SAUGA IR SVEIKATA

ŽINYNAS

Parengė: Jonas Dyglis

Parengtas įgyvendinant projektą Nr. VP1-2.2-ŠMM-04-V-03-022 „Žuvininkystės posričio modulinėms profesinio mokymo programoms skirtų mokymo priemonių rengimas ir modolinių mokymo programų išbandymas“

TERMINAI IR APIBRĖŽIMAI

Avarija – nenumatytas įvykis dėl darbo priemonių gedimo, darbo ar technologinių procesų pažeidimo ar kitų nenumatytų aplinkybių, sukėlęs pavojų žmonėms, aplinkai ir padaręs ar galėjęs padaryti žalą darbuotojų sveikatai ir (ar) aplinkai.

Darbdavys – kaip nustatyta Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – Darbo kodeksas) 16 straipsnyje, taip pat valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga.

Darbdavio įgaliotas asmuo darbuotojų saugai ir sveikatai – padalinio vadovas ar kitas administracijos pareigūnas, kuriam darbdavys ar darbdaviui atstovaujantis asmuo pavedė įgyvendinti darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus įmonėje ir (ar) įmonės struktūriniame padalinyje.

Darbdaviui atstovaujantis asmuo – įmonės, įstaigos, organizacijos ar kitos organizacinės struktūros (toliau – įmonė) vadovas arba darbdavys fizinis asmuo.

Darbo aplinka – darbo vietą supanti erdvė, kurioje gali būti darbuotojo sveikatai kenksmingų, pavojingų rizikos veiksnių (fizinių, fizikinių, cheminių, biologinių ir kitų).

Darbo priemonės – darbo procese naudojamos mašinos, įrenginiai, aparatai, prietaisai, įrankiai, įtaisai ir kiti reikmenys.

Darbo sąlygos – darbo aplinka, darbo pobūdis, darbo ir poilsio laikas ir kitos aplinkybės, turinčios tiesioginį poveikį darbuotojo savijautai, darbingumui, saugai ir sveikatai.

Darbo vieta – vieta, kurioje asmuo dirba darbo sutartyje suldytą darbą.

Darbuotojas – kaip nustatyta Darbo kodekso 15 straipsnyje, taip pat asmuo, įgijęs įstatymų nustatytą valstybės tarnautojo statusą ir dirbantis valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje.

Darbuotojų atstovai – kaip nustatyta Darbo kodekso 19 straipsnyje.

Darbuotojų atstovas saugai ir sveikatai – įmonės darbuotojų kolektyvo susirinkime išrinktas darbuotojas, kuriam suteikiami įgaliojimai atstovauti įmonės, padalinio, pamainos darbuotojų interesams saugos ir sveikatos srityje.

Darbuotojų sauga ir sveikata – visos prevencinės priemonės, skirtos darbuotojų darbingumui, sveikatai ir gyvybei darbe išsaugoti, kurios naudojamos ar planuojamos visuose įmonės veiklos etapuose, kad darbuotojai būtų apsaugoti nuo profesinės rizikos arba ji būtų kiek įmanoma sumažinta.

Darbuotojų saugos ir sveikatos norminiai teisės aktai – norminiai teisės aktai, kuriuose nustatomos, keičiamos arba pripažįstamos netekusiomis galios teisės normos (įstatymai, Seimo, Vyriausybės nutarimai, socialinės apsaugos ir darbo ministro arba šio ministro su kitu ministru (kitais ministrais), sveikatos apsaugos ministro, Lietuvos Respublikos vyriausiojo

valstybinio darbo inspektorius (toliau – vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius) patvirtinti darbuotojų saugos ir sveikatos norminiai teisės aktai).

Incidentas – su darbu susijęs įvykis, dėl kurio darbuotojas nepatiria žalos sveikatai arba dėl patirtos žalos sveikatai nepraranda darbingumo.

Įvykis darbe, dėl kurio darbuotojas patiria žalą sveikatai, – įvykis, įskaitant eismo įvykį, dėl kurio darbuotojas patiria žalą sveikatai arba dėl kurio darbuotojas miršta, nustatyta tvarka tiriamas nustatant jo priežastinį ryšį su darbu ir pripažįstamas ar nepripažįstamas nelaimingu atsitikimu darbe.

Kenksmingas veiksnys – rizikos veiksnys darbo aplinkoje, kuris, veikdamas darbuotojo organizmą, gali sukelti ligą ar profesinę ligą ir kurio poveikis gali būti pavojingas gyvybei.

Lengvas ir saugus darbas vaikui – saugus, vaiko fizines galimybes atitinkantis darbas.

Nelaimingas atsitikimas darbe – įvykis darbe, įskaitant eismo įvykį, atliekant darbo funkcijas ar būnant darbo vietoje, dėl kurio darbuotojas patiria žalą sveikatai ir netenka darbingumo nors vienai dienai arba dėl kurio darbuotojas miršta, nustatyta tvarka ištirtas ir pripažintas nelaimingu atsitikimu darbe.

Nelaimingas atsitikimas pakeliui į darbą ar iš darbo – įvykis, įskaitant eismo įvykį, darbuotojui vykstant į darbą ar iš darbo darbuotojo darbo dienomis kelyje tarp darbo vietos ir:

- 1) gyvenamosios vietos;
- 2) vietos ne įmonės teritorijoje, kurioje darbuotojas gali pertraukos metu pailsėti ir pavalgyti;
- 3) ne darbovietėje esančios vietos, kurioje darbuotojui išmokamas darbo užmokestis;
- 4) kitos darbovietės. Šiuo atveju nelaimingą atsitikimą pakeliui į darbą tiria darbdavio, pas kurį vykstama, sudaryta komisija.

Neseniai pagimdžiusi moteris – motina, pateikusi darbdaviui sveikatos priežiūros įstaigos pažymą apie gimdymą ir auginanti vaiką, kol jam sukaks vieneri metai.

Nėščia moteris – darbuotoja, pateikusi darbdaviui sveikatos priežiūros įstaigos pažymą, patvirtinančią nėštumą.

Pavojingas veiksnys – darbo aplinkoje esantis rizikos veiksnys, dėl kurio darbuotojas gali patirti ūmių sveikatos sutrikimų ar mirti.

Pavojus – galima grėsmė darbuotojų sveikatai ir gyvybei.

Potencialiai pavojingas įrenginys – didesnio pavojingumo darbo priemonė, kurią naudojant darbe pavojus darbuotojų saugai ir sveikatai dėl joje sukauptos energijos, vykstančių procesų yra didesnis negu kitų darbo priemonių ir kuriai nustatoma privalomoji priežiūra.

Profesinė liga – ūmus ar lėtinis darbuotojo sveikatos sutrikimas, kurį sukėlė vienas ar daugiau kenksmingų ir (ar) pavojingų darbo aplinkos veiksnių, nustatyta tvarka pripažintas profesine liga.

Profesinė rizika (rizika) – traumos ar kitokio darbuotojo sveikatos pakenkimo galimybė dėl kenksmingo ir (ar) pavojingo darbo aplinkos veiksnio (veiksnių) poveikio.

Profesinė sveikata – darbuotojų sveikata, kuriai išsaugoti ir stiprinti vykdoma darbo aplinkos kenksmingų veiksnių, lemiančių sveikatos pakenkimus, prevencija, darbo aplinkos pritaikymas darbuotojų fiziologinėms ir psichologinėms galimybėms, darbuotojų sveikatos priežiūra, įgyvendinamos sveikatos stiprinimo priemonės.

Vaikas – asmuo iki 16 metų.

Paauglys – asmuo nuo 16 iki 18 metų.

Jaunas asmuo – asmuo iki 18 metų.

Sauga (angl: Safety, vok: Sicherheit) – tai neleistinos rizikos, susijusios su žalos žmogaus gyvybei ir sveikatai padarymu nebuvimas (būsena, kurioje nėra žmogaus sveikatai ir gyvybei pavojaus, arba su didele tikimybe pavojui pasireikšti galimybė pašalinta).

Apsauga (angl: Protection, vok: Schutz) – organizacinių, teisinių ir techninių priemonių, užtikrinančių saugą, visuma.

Pavojus – tai su žmogaus sveikata susijusi gresianti nelaimė, žala, kurias, esant atitinkamoms sąlygoms, gali sukelti reiškiniai, procesai, objektai ir daiktų savybės.

Pavojingas - žmogaus gyvybei ir sveikatai gresiantis pavojus.

Potencialus – nepasireiškiantis, bet galintis pasireikšti (užslėptas).

Rizika - ryžimasis veikti, žinant, kad yra žmogaus gyvybei ir sveikatai pavojaus tikimybė, nepaisant galimų neigiamų atsitiktinių aplinkybių padarinių.

Priežastis – reiškinys, dėl kurio įvyksta kitas reiškinys.

Žala sveikatai – sveikatos sutrikdymas, susirgimas, liga, trauma.

Žmogaus veiklos sąlygos - žmogaus veikimo aplinkybės aplinkoje, kurioje galimi arba yra žmogų veikiantys pavojingi ir kenksmingi veiksniai.

Pavojingumo identifikacija – pavojaus pažinimo procesas, jo masto nustatymas, tikimybės pasireikšti, galimų priežasčių ir pasekmių nustatymas.

Pavojingas veiksnys – tai pavojingo šaltinio, pavyzdžiui, elektros įrenginio, staiga sukeliamas veiksnys, kuriam veikiant gali įvykti žmogaus sveikatos sutrikdymas arba mirtis.

Kenksmingas veiksnys – tai toks veiksnys, kuriam ilgiau veikus, galimas susirgimas arba liga.